

Zemljepisni in narodopisni obrazi.

Nabral Fr. Jaroslav.

58.

Mrtvo mesto.

(Konec.)

Vzlasti prijetni na pogled so razni templji, Jupitrov, Izin, Venerin in drugi. Stebrovje je z večine še prav dobro ohranjeno. Sedaj idimo še na južnozahodno stran mrtvega mesta. Razgrne se nam obširen prostor, s treh strani je obzidan, in na čelu ima odprto, na stebrih slonečo lopo. Stopimo notri; orjaški stebri pregrajajo notranji prostor v tri velike pregraje. Tu je bilo javno sodišče. Sodnik je sedel na uzvišenem sedežu, tožnik in obtoženec sta stala pred njim, ljudstvo pa je vrvelo po pregrajah. Med javnimi poslopji in prostorišči nas vzlasti zanima forum, na katerem se je zbiral odlični starodavni svet. Forum je bil tako rekoč srce, iz katerega se je izlivalo življenje po vseh slojih. Važna so tudi gledališča, pa cirkus za bojne igre. Pokriti odeum je imel sam prostora za 1500 gledalcev, in nepokrito gledališče tragiško za 15.000 gledalcev. Posebno veličasten je circus ali amfiteater, ki se nam je ohranil prav dobro; zidan je amfiteater v podobi elipse, prostora ima skoro za 20.000 gledalcev. Tu so se vršile krvave bojne igre in borbe z zverino. Ko so odvažali zasipino, našli so človeških kosti, pa tudi levjih. Z gorenjih prostorov je jako krasen razgled po morju, po sorentinskih gorah, po mrtvem mestu in na Vezuvij.

Prekrasna so bila tudi kopališča. Pompejan se je šel kopat skoro vsak dan, ondi je razpravljal vse novice, ondi so čitali pesniki najnovejše svoje umotvore, pa tudi s politiko so se bavili v kopeli, in z drugimi takimi in enakimi zadevami.

Vse pa, kar nahajamo po hišah, templjih in javnih poslopih pompejanskih, vse nas spominja grške kulture. Slikarije herkulanske in pompejanske so edini ostanki, ki nas v obče podučujejo o slikarstvu starogrškem, in priznati moramo, da jim gré vsa čast.

Dve petini Pompeja ste odkopani, in če sodimo po dosedanjih najdbah, tedaj moremo reči, da se še prav veliko ostankov in spomenikov starodavnega sveta pod zemljo skriva. V Pompej je držalo petero vrat, in je bil opasan z dvojnimi obzidjem. Kedar bode vse odkopano in na dan spravljeno, tedaj nam bodo naši starožitniki rekonstrovali obraz celega starodavnega mesta in njegovega življenja.

Čez kaj let bode slavil Pompej svoje ustajenje. Ali kakor iz groba vrženo truplo, tako bode ležalo mesto na solncu. In začelo bode razpadati. Kaj pa, da je krasen južni nebes italijanski, ali ima tudi neugodnih dni. Kedar dežuje, stopi voda po ulicah, melje zidovje, in hiše se sesedajo. Po zimi pade časih veliko snega, ulaga leze v kamenje, in mraz ga razganja. Mrtvo mesto bode preje ali sleje se sesedlo. Razvalina bode poleg razvaline. Solnce in dež bodeta dalje razjedala te ko-

pice, s časom bode vse zgolj prah in pepel. Naposled bode potegnil veter z Apenin ter odnesel prah na vse vetrove.

Tako je na svetu!

Govor gosp. poslanca Kluna

v državnem zboru 10. t. m.

(Dalje.)

Če pa pomislimo, da je v §. 51. šolskega in podučnega reda dné 20. avgusta 1870 določen namen poduka v jeziku: Prava razumnost, kar govore drugi v materinem jeziku, zmožnost, ustno in pismeno prav in tekoče povedati itd., moramo priznati, da nikakor ne morejo doseči tega učnega namena oni učitelji, ki ne znajo jezika in razumejo le narečja. Šolska oblast pa večkrat ni toliko prijazna in včasih tudi ne more, da bi slovenskim otrokom dala take učitelje, ki vsaj za silo znajo svoj materin jezik. V slovenskih občinah so pa tudi učitelji, ki slovenskega kar nič ne znajo, kakor „šolski prijatelji nemškega društva“ v neki knjižici sami priznajo. Tam najdete na strani 22: „Izmed 157 v slovenskih občinah na Koroškem delujočih učiteljev zna 128 za silo slovenščino — in kako, to sem uže prej povedal — in kar se tiče družega, uče v gorenjih razredih, kjer se slovenščina lahko opusti, brez škode za poduk in vzgojo.“ (Čujte! čujte! na desnici.) Pri nastavljanju učiteljev ravna jo dotične oblasti po načelu: kjer sta dva učitelja, sme eden biti trd Nemeč. (Čujte! na desnici.)

Če morajo v mnogih slučajih slovenskega narečja zmožni učitelji ali tudi odrasli učenci biti kot tolmači, nič ne dé, da se le nemščina podučuje. Šolske oblasti in šolski nadzorniki, katerih jeden ne zna slovenščine in vendar nadzoruje v slovenskih krajih, smatrajo to kot glavni namen. (Čujte! čujte! na desnici.) Učitelji ravno nemščino podučujejo najmarljiveje, ker se ozirajo na odlok c. kr. deželnega šolskega sveta za Koroško, dne 11. aprila 1887., št. 867, po katerem so petletne doklade odvisne od poduka v nemščini. (Čujte! čujte! na desnici.) In deželna šolska oblast ne pretí samo, marveč tudi dela tako; o tem priča ta-le slučaj: Nek učitelj se ni mogel odločiti, da bi pri svojih čisto slovenskih otrocih vpeljal nemški podučni jezik. Večkrat so mu zapretili, da mu odtegnejo petletne doklade. Konečno je dobil od okrajnega šolskega sveta ta-le odlok dné 6. maja 1884, št. 731 (bere): „Po naznanilu slavnega c. kr. deželnega šolskega sveta dne 21. aprila 1884 zvedel je podpisani okrajni šolski svet, da nemščina slabo napreduje vsled slabe metode in nezadostne vaje. Toraj . . . itd.“

Ni li naravno in umljivo, da se učitelji ravno ne pulijo za slovenske šole, kakor je opomnjeno tudi v onem letnem poročilu na strani 41? Si li more učitelj želeti službo, kjer ima največje težave s tujim jezikom, katerega ne razumejo otroci; kjer se mora več truditi, kakor njegov tovariš na nemški šoli, in konečno mu za